

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Коршук Роман Миколайович
Петренко Ігор Ігорович
Салтовський Олександр Іванович

Соціал-демократія і самостійна українська держава в політичній концепції Юліана Бачинського

УДК 329(430):929
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-5.1>

Коршук Роман Миколайович
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 60, Київ, Україна
ORCID: 0000-0001-7368-3963

Петренко Ігор Ігорович
доктор політичних наук, доцент,
професор кафедри політичних наук
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 60, Київ, Україна
ORCID: 0000-0003-3328-4102

Салтовський Олександр Іванович
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних наук
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 60, Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-1522-4723

Стаття присвячена аналізу особливостей соціально-політичних поглядів видатного діяча української соціал-демократії Юліана Бачинського, чії ідеї справили потужний вплив на політичний дискурс не лише в тогочасній Галичині, а і в Україні в цілому. Для розкриття поставленої проблеми в даній розвідці розглядаються питання трактування мислителем проблем ролі капіталістичної держави в організації життя суспільства, використання марксистської методології аналізу соціальних явищ щодо тогочасної галицької дійсності. Держава розглядається вченим як апарат класового насильства та інструмент, що забезпечує панування буржуазії над працюючими класами. Бачинський вважає, що нерівномірність розвитку капіталізму в багатонаціональних державах, якою була Австро-Угорщина, призводить до конкуренції між різними групами буржуазії і набирає форми міжнаціональної боротьби. Конкуренція «слов'янської» буржуазії з більш економічно потужним німецьким капіталом, що використовує силу державного апарату імперії, змушує її виступати з гаслами федералізації Австро-Угорщини. В Галичині українська буржуазія конкурує з польською, яка також використовує переваги контролю за органами влади цього коронного краю. На думку вченого, логіка розвитку капіталу змушує українську буржуазію прийняти гасло самостійної української держави, де розділення Галичини та об'єднання всіх українських земель імперії в один коронний край є лише першим кроком. В цьому питанні інтереси української буржуазії співпадають з інтересами всього українського суспільства і мають бути підтримані українськими соціал-демократами. На переконання Ю. Бачинського, національна держава не є метою, а лише дієвим інструментом у боротьбі за емансипацію трудящих і необхідним етапом у розвитку нації. Головною проблемою українців напередодні революційних потрясінь, вважає вчений, є незавершеність процесів формування національної буржуазії та недостача національної свідомості української еліти, що зумовили результати української національно-визвольної революції.

Ключові слова: Ю. Бачинський, буржуазна держава, буржуазія, федералізація, автономія, самостійність, соціал-демократія.

Вступ. Ідеї соціальної справедливості, перебування світу на засадах свободи, рівності і солідаризму в українській політичній думці мають тривалу традицію. У XIX столітті вона була представлена ідеєю безелітності Української нації, сформульованої М.Костомаровим в «Книгах буття українського гароду», антиелітарними ідеями П.Куліша часів його «козакофільства», політичною поезією Т.Шевченка, концепцією «громадівського соціалізму» М.Драгоманова, С.Подолінського, О.Терлецького, творами «драгоманівського періоду» І.Франка.

Одним з найбільш яскравих представників вітчизняної соціалістичної думки був галицький політичний діяч і вчений Ю. Бачинський. Значний вплив на формування політичних поглядів мислителя, на думку дослідників, мало знайомство з І. Франком та М. Драгомановим. Як відомо, з І. Франком Ю. Бачинський познайомився під час першої мандрівки українських студентів у Карпати, яку організувало і провело студентське товариство «Академічне Братство». Саме вже тоді між ними

встановились теплі стосунки, які тривали десять років, аж до розколу в радикальній партії, поки розмови про соціалізм не розвели їх в різні боки. Щодо знайомства з М. Драгомановим, то воно відбулося завдяки письменниці Наталія Кобринська в липні 1891 р. у Відні, коли Ю. Бачинський повертався з чеської промислової виставки в Празі разом із «Львівським Бояном» під проводом його голови В. Шухевича» [1, с.16].

Під сильним впливом марксистської політичної та економічної теорії 1895 року двадцятип'ятирічний юнак публікує роботу «Україна irredenta», що стала непересічною подією в становленні української державницької думки. І зараз деякі її положення є актуальними та дійними для сучасних подій в Україні.

Метою даної статті є розкриття особливостей політичної концепції українського галицького соціал-демократа Юліана Бачинського, трактування ним проблеми сутності держави, рушійних сил процесів федералізації Австро-Угорської імперії, політичних завдань, що стоять перед україн-

кою буржуазією, співвідношення національного та інтернаціонального в емансипаційних змаганнях українців.

Методи дослідження. Дослідження сутності, значення та актуальності політичної концепції Юліана Бачинського передбачає, насамперед, використання системного та соціокультурного підходів, що дозволило проаналізувати комплекс основних ідей, поглядів, висновків відомого діяча та визначити їх доречність та значення у теперішній час.

Результати.

Питання сутності буржуазної держави.

Метою своєї роботи Ю.Бачинський називає використання марксистської методології аналізу соціальних явищ щодо галицької дійсності щоб виявити справжні причини важкого стану працюючих класів, «фактичний стан теперішніх відносин» й сформуванню певну програму дій в боротьбі за національне та соціальне визволення, показати мету, до якої повинні прагнути молоді українські соціал-демократи та всі кому небайдужа доля українського народу.

Вихідним пунктом теоретичних шукань Ю. Бачинського є марксистська теза про те, що держава є апаратом класового пригнічення і служить інструментом визиску працюючих мас. Сучасна йому держава – капіталістична за своєю суттю, не залежно від конкретних форм організації. Вона забезпечує умови для успішного розвитку великого промислового виробництва за рахунок нещадної експлуатації трудящих: «Сучасна держава, держава великого промислу і торгівлі, вишукуючи чим-раз ліпші умови для свого існування і свого дальшого розвитку, вимагає конечно великих жертв від своїх горожан. Що жертви ті конечні, то кожний признає. Одно тільки лихо: вони так штудерно розложени, що власне ті, для котрих утворена та держава, звільняють ся від них, оскільки можуть (а можуть! от, хоч би завдяки виборчій ординації) і спихають їх на тих, для котрих вона тяжким каменем в ногах, котрі як-раз через неї і гинуть» [2, с.10-11].

Капіталістичне виробництво, наголошує Ю. Бачинський, сформував західноєвропейську цивілізацію. Перемога нових економічних відносин пов'язана з тим, що центром всього економічного і політичного життя суспільства стає місто, в якому концентрується виробництво та влада. Становлення міста, вважає вчений, в новій якості відбувається за рахунок зростання експлуатації села яке не може протистояти йому як натуральне або дрібнотоварне виробництво великому машинному. Цей процес, на його думку, є історично прогресивним, незважаючи на всі збитки, що він завдає простим громадянам, тим, хто живе власною працею. Його прогресивність зумовлена тим, що він викликає до життя небачені до цього продуктивні сили суспільства та ставить на порядок денний світової

історії емансипацію індивіда та народів, хоча, поки що, саме буржуазія, користуючись перевагами нового ладу, представляє «інтереси» нації, видаючи свої власні інтереси як загальні: «Місто стало відтепер надавати, зі своєю міліоновою людністю, головний тон тогочасній державній політиці, воно то і стало тим центром, в котрім збігли ся і сплели ся всі нерви сучасної держави. Представник його – буржуазія, оголосивши себе представниками цілої нації, вхопила в свої руки керму державних справ, а тим самим держава і уряд стали інституцією до ведення її суспільно-класових інтересів. Завдяки сему викликала буржуазія в протягу свого столітнього панування такі колосальні продукційні сили, викликала таку великанську творчу силу людської суспільності, що з ними ніякий із попередніх віків не може рівняти ся» [2, с.15-16].

При цьому розвиток промислового виробництва відбувається нерівномірно не лише в світі чи в Європі, але й окремих великих за територією та багатонаціональних за складом країнах, а політична система та державний апарат використовується буржуазією пануючих націй для того, щоб забезпечувати преференції для розвитку власного капіталу та придушення конкурентів.

В силу цілого ряду різних історичних обставин, наголошує Ю.Бачинський, Галичина, як коронний край Австро-угорської імперії, запізнилась, в розвитку капіталістичних відносин та виробництва. В результаті її населення, особливо українці, несуть значні збитки, що ніяк не компенсуються розвитком продуктивних сил краю. Галичина стала сировинним придатком та місцем збуту товару для економічно розвиненіших частин імперії, а її мешканці страждають від відносного перенаселення, масового безробіття, обезземелення селянства, надлишки якого не можуть прийняти економічно слабкі міста краю. Це породжує бідність, масові злидні та еміграцію.

З розглянутих причин дійсного стану українського населення Галичини, вчений робить висновок про те, «... щоби усунути ті аномальні економічні відносини Галичини, щоб спинити і ту еміграцію, треба усунути ту причину, що їх зродила. А та причина є очевидною. Це є не що інше, як лише нинішній політичний устрій Австрії – нинішній політичний централізм Австрії. При нім виставлена Галичина на жертву всім економічно сильнішим коронним краям Австрії, а головно австрійській столиці, через нього спрараліжована вся продуктивна сила Галичини, а з тим затрачена та ріжнородна можливість зарібку, якого потребує наш мужик, а якого немає» [2, с.33].

Аналізуючи проблему федералізації Австро-Угорської імперії і соціал-демократія, варто звернути увагу на те, що розвиток капіталістичних відносин в багатонаціональних імперіях, вважає Ю.Бачинський, формує економічні підоснови

існуючого політичного протистояння та міжнаціонального напруження - буржуазія пануючих націй прагне використати державні механізми для створення кращих умов для ведення справи на шкоду своїм конкурентам які представляють підкорені регіони, а буржуазія цих регіонів змушена шукати захисту власного капіталу у боротьбі за децентралізацію держави, максимальну передачу повноважень центру до регіонів, за, врешті-решт, власну, контрольовану нею самою, національну державу: «Політичні боротьби в австрійському парламенті, це – в їх основній причині – ніщо інше, як вияв боротьби економічної, що відбувається в лоні сучасної австрійської суспільності, – одна з многих форм, але найзагальніша і найнаглядніша, в якій правлять всі ті економічні антагонізми поодиноких коронних країв Австрії, які зродили це, відколи капіталізм став пануючою формою суспільно-економічних відносин австрійської держави. Ся боротьба, то боротьба «славянського» капіталу з капіталом німецьким, «славянської» буржуазії з німецькою буржуазією, емансипаційна боротьба австрійських коронних країв з під утиску і визиску австрійського-німецького центру» [2, с. 34].

Міжнаціональна боротьба, твердить Ю.Бачинський, в умовах капіталістичного суспільства є лише прикриттям для ведення конкурентної боротьби між різними групами буржуазії. На перших етапах вона маскувалась ідеєю захисту національної мови та культури, а зі становленням та зміцненням позицій національного капіталу починає набирати все більш виразного політичного характеру. На зміну просвітницьким гаслам приходять ідеї політичної автономії і, зрештою, політично-державного сепаратизму: «Ся національна боротьба, в тім широком значінню, оперта вже явно на інтересах економічних, з відповідаючими їм політичними змаганнями... По своїй істоті є то отже боротьба економічна, конкурентна боротьба капіталів славянських з сильнішим капіталом німецьким, – політично, виявила ся вона в жаданню перестрою нинішнього централістичного устрою Австрії в устрій – федералістичний» [2, с.41].

Буржуазія, що вже здобула економічну владу в країні, об'єктивно зацікавлена, вважає мислитель, в проведенні демократичних політичних реформ. Її політичним ідеалом є не монархія, а конституційна держава з виборними органами управління. Монархію буржуазія терпить, вважає Ю.Бачинський, лише за умови, якщо та виконує виключно «декоративні» функції. Але якщо буржуазія пануючої нації прагне до централізованої конституційної держави, то в національних складових імперії національний капітал бере на озброєння гасло федералізації: «З упадком централізму – наступає федерація. Країв чи народів? – Отсе питання, що займає тепер усі антицентричні табори знемочілої Австрії, предмет дискусії

і боротьби в нутрі самих антицентричних кругів австрійської суспільності. «Автономія країв» – се клич, під котрим борються всі пануючі нині, в поодиноких коронних краях Австрії, нації, – «автономія народів» – се клич під котрим борються усі гноблені в поодиноких коронних краях Австрії нації, а також австрійська соціальна демократія» [2, с.41].

Прагнення до перебудови держави на федеративних засадах, на думку Ю.Бачинського, робить тимчасовими союзниками буржуазію пригноблених в окремих коронних краях імперії націй та австрійську соціал-демократію. Соціал-демократи, послідовно відстоюючи невід'ємні права трударів, в тому числі і на вільний національно-культурний розвиток, підтримують ідеї поступової перебудови імперії на національно-територіальних принципах - кожна нація повинна отримати своє власне державно-автономне утворення до якого повинні увійти всі населені представниками даної нації землі. Це знімає проблему міжнаціональних суперечностей і відкриває соціал-демократам простір для реалізації їх соціально-політичних ідеалів. В той же час, створення української національної автономії в складі австро-угорської імперії є лише першим кроком до набуття українською нацією державно-політичної самостійності.

Така позиція, блискуче обгрунтована Ю.Бачинським, стала теоретичною базою для дій українських соціал-демократів в Австро-Угорщині і дозволила їм гармонійно поєднувати як національні так і соціальні інтереси українських працюючих мас. Ідеї висловлені Ю.Бачинським вплинули на позицію української делегації при підготовці та ухваленні Брюннської програми 1899 австрійської соціал-демократії, яка визначила вихідні положення австромарксизму. І.Багей, щодо цього зазначає: «Зазначимо, «австромарксистські» праці К.Каутського, О.Бауера, К.Реннера з'явилися після «України irredent-и» Ю.Бачинського. До того ж жоден із згаданих австрійських соціалістів не намагався поєднати соціалістичну і самостійницьку ідеї. Вперше це зробив Ю.Бачинський... Таким чином, Ю.Бачинський був одним із засновників (а може, і засновником) ідеології австромарксизму і засновником україномарксизму» [1, с.62].

Розглядаючи політичні завдання української буржуазії в Галичині і соціал-демократія в контексті соціально-політичних поглядів Ю. Бачинського, варто зазначити, що для української буржуазії та українських соціал-демократів в Австро-Угорщині на той час, на думку Ю.Бачинського, спільним було одне бажання – добитись розділення Галичини за національною ознакою на польську та українську частини та приєднання до останньої населених українцями земель Буковини, Закарпаття, Лемківщини. Місцеві органи управління повинні були отримати від центральних максимально можливі

повноваження: «... «Русини» бажають перенесення всіх тих справ, що не входили би під компетенцію центрального парламенту, до соймів національних, опертих на відрубній політичній організації територій – уже не краєвих, а національних» [2, с.47].

Ця вимога, що мала б об'єднати всю націю навколо спільної і ясної мети, нажалі, констатує Ю.Бачинський, Це цього є наслідком все того ж запізнення Галичини з розвитком проислового виробництва і пов'язаних з цим змін соціальної структури суспільства. І головною проблемою є не відсутність, чи надто мала чисельність українського галицького пролетаріату – бідних і особисто вільних в Галичині аж занадто, але вони змушені емігрувати з краю – а крайня слабкість і нечисленність української буржуазії: «... серед «руської» суспільності не витворила це ще класу, котра з природи річчі, безпосередньо була би в нім заінтересованою, котрої інтереси, котрої інтереси безпосередньо вимагали би здійснення того постулату, котра отже, ставши силою своєї класово-політичного становища «на чолі» української суспільності в Галичині, викликала би серед неї, під прапором тих своїх життєвих класових інтересів, таке почуття свідомості «національних» інтересів, що сей постулат став би постулатом не лиш одної, ... а всенародним постулатом – постулатом усіх класів австрійської частини українського народу» [2, с.48].

Національна буржуазія, вважає марксист Ю.Бачинський, є на тому етапі історичного розвитку української нації виразником національного інтересу. Вона його, по суті, формулює і нав'язує всім іншим соціальним групам, видаючи свій власний інтерес за загальний. Маса повинні його прийняти оскільки вони також об'єктивно зацікавлені у вимогах української буржуазії – демократизація політичного життя і створення національної державності, спочатку у формі автономії, а пізніше – цілком самостійної держави.

Українську буржуазію штовхають до цього не якісь особливі психологічні здатності, чи почуття патріотизму, підкреслює вчений, а логіка економічної конкуренції різнонаціональних капіталів. Дві основні нації в Галичині – українці і поляки – представлені двома відмінними різновидами капіталу: «Боротьба економічна переходить одночасно в боротьбу національну. Адже ту стоять і дві народності: велика господарка – Поляки, середня – «Русини»» [2, с.67]. Великі капітали прагнуть до поглинання менших, а останні, щоб зберегтися, змушені об'єднуватись в конкурентній боротьбі проти сильніших.

Ю.Бачинський зазначає, що «Висловом сеї економічної боротьби української буржуазії – буде єї політика. Желізний клясовий інтерес, вимоги єї екзистенції, будуть перти єї з одної сторони до

чимраз більшого нагромадження капіталів і до здобування чимраз більшої суспільно-класової сили і значіння, що передовсім репрезентується в силі капіталу, отже до чим-раз сильнішого розвитку системи капіталістичної господарки, а з другої сторони, змусить їй кинутися на всі ті різні перепони, які будуть стояти їй на дорозі до тих єї життєвих змагань. Отже – передовсім в політичну боротьбу з сильнішим конкурентом, ... – з польською буржуазією» [2, с.69].

Протиборство з тиском німецького капіталу в межах Австро-Угорської імперії та польського в Галичині, змушує, на думку вченого, українську буржуазію в своїх домаганнях йти далі вимог демократизації політичного життя і національно-територіальної автономії. Досягши цих перших цілей вона змушена буде піти в своїх вимогах далі: «... на денному порядку буде вже стояти справа політичної самостійності українського народу, справа незалежності – національної української держави» [2, с.70].

Історичні обставини покладають на українську буржуазію, наголошує Ю.Бачинський, величезну відповідальність. «І тепер можна собі уявити, яка тяжка, відчайна боротьба жде Україну, кілька посвячення, кілька енергії, фізичної і духовної, прийдеться їй видобути з себе, кілька матеріальних жертв і крові зложити на жертвенику вітчизни! Буде се страшний час – час страшної муки і терпіння, але й найкращий час життя української буржуазії. Україна для себе! От і єї клич. Вільна, велика, незалежна політично самостійна Україна – одна нероздільна від Сяну по Кавказ! – от її стяг!» [2, с.97].

Українська буржуазія покликана виконати свою історичну місію – створити незалежну українську державу, переконаний вчений. В цій боротьбі їй повинна надавати всіляку підтримку українська соціал-демократія, оскільки, на його думку, питання соціального звільнення не може вирішуватись у відриві від питання звільнення національного. Справжнє соціальне звільнення народу, на думку вченого, може настати лише у власній національній державі. Не пройшовши цього щабля історичного розвитку нація буде змушена щораз повертатись до питання державної самостійності і, тим самим, гальмувати свій поступ до реалізації загальнолюдських ідеалів.

Загальносвітової тенденцією, з точки зору мислителя, є все більш тісна взаємодія націй і народностей. Це зумовлене, в першу чергу, необхідністю все більш тісно економічної взаємодії, міжнародного розподілу праці, формування світового ринку Але «єдність інтернаціональна», підкреслює Ю.Бачинський, можлива лише для вільних націй які вже пройшли певні стадії розвитку і досягли відповідного рівня. Існування в національній державі, вирішення соціальних проблем без впливу

національного фактору є обов'язковою передумовою для вступу в майбутній світовий союз вільних народів.

Вважаючи майбутню інтернаціональну єдність таким же неминучим наслідком дії економічних та соціальних законів, Ю.Бачинський зовсім не переходить на позиції жорсткого економічного детермінізму. Розвиток економічних відносин створює лише певні передумови, а від людей від самих залежить те, як вони будуть використані, які матимуть наслідки. Саме тому він закликає до необхідності активної політичної роботи з боку свідомих українців. Адже від того як вони зможуть організувати маси, від того як маси поведуться в революційній обстановці залежатиме доля мільйонів людей: «Попри боротьбу з російським абсолютизмом, потреба вже тепер почати тій малій горстці свідомих вже Українців будити серед української суспільності в Росії, оскільки се лише можливо і думки про політичну самостійність України. Та справа і так, скорше чи пізніше, мусить вийти на порядок денний, але чим скорше та думка приймиться серед української суспільності, тим легшою буде і боротьба за неї. Се дуже багато буде залежати від того, як поставить себе Україна в даній хвили, при виробленню конституції в Росії, в справі, яка зараз стане на порядку денному – в справі реорганізації внутрішнього устрою Росії. Від становища, яке займуть тоді Українці і від результатів, які вони зможуть тоді добути, будуть саме і залежати ... умовини дальшої боротьби за політичну самостійність України» [2, с.162-163].

Українські соціал-демократи в Росії, як і в Австро-Угорщині, повинні в першу чергу перейнятися інтересами власного народу, не дати можливості приховати за інтернаціональними лозунгами прагнення зберегти рабське становище української нації і після демократичної революції. Саме тому він визначає як головного союзника української соціал-демократії на той історичний момент не російську чи польську соціал-демократію, а власну, національну буржуазію.

Ю.Бачинський зазначає, що в умовах, поки не знищені економічні підстави міжнародної ворожнечі, пропаганда інтернаціоналістських ідей буде згубною для соціал-демократії і дискредитуватиме саму соціалістичну ідею. Пропаганда інтернаціоналістичних ідей в широких масах йтиме на шкоду інтересам, перш за все, поневоленням і економічно слабшим націями та послаблюватиме позиції національних загонів соціал-демократії.

Відмова від пропаганди ідей інтернаціоналізму зовсім не означає, що Ю.Бачинський переходить на позиції шовінізму. Вирішення українського питання не суперечить дійсним національним інтересам представників всіх національностей, що живуть в Україні: «Боротьба за політичну самостійність України не відносить ся також виключно

до Українців-народу, а взагалі до всіх, що замешкують Україну без огляду на те, чи це автохтон-Українець, чи колоніст: Великорос, Поляк, Жид чи Німець. Спільний інтерес з українцями, змусить їх усіх стати українськими «патріотами» [2, с.95].

Пізніше, 1925 року. Ю.Бачинський ще раз повторить свою думку про те, що «... остаточною ціллю кожного народу є не держава, а його можливо найкращий, свободний, культурний розвиток. Держава се лише засіб для сього...» [3, с.18]. Але держава – це той щабель розвитку нації, який вона не може оминати.

Концепція Ю.Бачинського в оцінках тогочасних критиків є далеко не однозначною і викликає різноманітні реакції реакцію в українських політичних колах. Молоде, орієнтоване на соціал-демократичні ідеали, покоління українських політиків ставились до неї із значним захопленням, її ідеї, як вже зазначалось, лягли в основу позиції української соціал-демократії Австро-Угорщини при вирішенні багатьох питань.

В той же час, представники так званого «старшого покоління», вихованого в українофільських, національно-ліберальних традиціях піддали різкій критиці надмірне захоплення Ю.Бачинського марксистською методологією та радикальні висновки. Їх можна до певної міри зрозуміти, адже, як писав В.Дорошенко, «Поza автономією і федерацією українська політична думка ще не виходила ні в 80 рр. ні в початку 90 рр.» [4, с.V]. А в роботі Ю.Бачинського ідея державно-політичної самостійності України не лише була поставлена відверто і однозначно, а й логічно обґрунтована.

Різкій критиці роботу Ю.Бачинського, за обрану методологію дослідження, піддав І.Франко. В опублікованій на книжку рецензії він писав: «Автор без ніякого майже застереження оперує соціал-демократичними термінами «буржуазія», «пролетаріат», так немов би ці соціальні типи в Галичині виступали так часто, як в Марксовім «Капіталі». За приводом Енгельса, автор викладає «матеріалістичний світогляд», в якому знаходяться готові форми для вияснення найскладніших явищ історичних: релігія – це витвір буржуазії, національна держава – це витвір буржуазії і т.д.» [Цит. за : 5, с.135-136].

Сучасний український дослідник І.Бегей пояснює таке ставлення провідних на той час прихильників соціалістичної ідеї в українській політичній думці до праці Ю.Бачинського радикалізмом висловлених автором ідей і, в першу чергу, щодо державно-політичної самостійності України: «На перший погляд виглядає так, що окремі сучасники Ю.Бачинського не сприйняли його «України ingredient-и» через марксистську методологію її написання. Але річ не в тому. Просто самим фактом винесення вперше на порядок денний і обґрунтування необхідності відновлення укра-

їнської державності на всіх етнічних землях він випередив політичний час. Ні Франко, ні Павлик, ні Драгоманов не були готові до такого радикального вирішення питання. Приміром М. Драгоманов так і помер автономістом, одним із стимулів переходу І. Франка на позиції українського самостійництва можна вважати «Україну irredent-y» Ю. Бачинського, а М. Грушевський – хитався між федералізмом і самостійництвом аж до кінця свого життя» [1, с.18].

Спроба поєднати питання соціального та національного визволення, поставивши на першу чергу останнє, яку здійснив Ю. Бачинський, не знайшла достатньої підтримки серед українського політичного руху, перш за все, в його «соціалістичному сегменті». В цьому сам вчений міг переконатись наочно під час подій Першої світової війни та революції 1917-1921 рр. в якій він взяв діяльну участь, як призначений у 1919 році представник УНР у Вашингтоні.

Підбиваючи підсумки для України революції Ю. Бачинський в роботі «Большевицька революція і Українці» (1925 р), рішуче відкинув спроби декого з діячів української еміграції шукати причини національної поразки виключно в дії несприятливих зовнішніх факторів. Головну причину необхідно шукати в середині самої нації, в її неготовності скористатись тим унікальним шансом, що його надала історія: «Тут нема чого скидати вину за невдачі визвольних змагань української інтелігенції – соціалістичної чи буржуазної, на «московський національний імперіалізм» більшовиків. Виною всіх тих невдач є значною мірою якраз сам український народ, його нікчемність, яка була виною невдач визвольних змагань української інтелігенції і в часах перед революцією, в часах російського царського режиму. Безперечно, натиск московського національного імперіалізму на Україну був дуже важкий, та все таки не московський національний імперіалізм сам про себе, чисто через російську буржуазію чи російське дворянство і російський царський режим, розпалахали національне обличчя українського народу, а московський національний імперіалізм самих-же Українців» [3, с.17].

Українські еліти – «інтелігенція» – виявились не готовими до подій, не змогли опанувати стихію мас. Більше того, вони і на еміграції не прагнуть об'єктивно проаналізувати ситуацію. Налякана революцією українська еміграція прагне боротись з більшовиками за допомогою будь-яких союзників, в тому числі і вчорашніх ворогів з табору

російської буржуазії та білого дворянства. В цій боротьбі вони різко критикують практично всі дії української радянської влади, включно з процесами так званої українізації. Сам факт існування Української Соціалістичної Радянської Республіки ними відкидається апріорно. В той же час, на думку Ю. Бачинського, існування УСРР несе в собі величезний національно-виховний ефект – українці звикають до того, що вони мають «свою» владу, «свої кордони», державні символи і т. п. А влада змушена йти на задоволення національних потреб населення. З часом у нації виробиться «звичка» до власного державного існування і процес її розвитку знайде своє логічне завершення в незалежній державі.

Ю. Бачинський є непересічною фігурою в історії вітчизняної політичної думки. Марксист і соціал-демократ, він одним із перших на повний голос заявив про невід'ємне право України на державно-політичну самостійність, зміг дати політико-економічне обґрунтування ідеї української незалежності, пророчче передбачив, що боротьба за неї буде важкою і кривавою, що зменшити кількість жертв може лише сам український народ та його провідники, якщо чітко усвідомлять свої інтереси і об'єднуються в спільній боротьбі. Марксистську методологію Ю. Бачинський використав для того, щоб боротися з тими, хто іменем Маркса прикривав прагнення до збереження власного панування над підкореними народами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бегей І. Юліан Бачинський: соціал-демократ і державник. Київ, 2001.
2. Бачинський Ю. Україна irredenta. Берлін, 1924.
3. Бачинський Ю. Большевицька революція і Українці. Критичні замітки. Берлін, 1925.
4. Дорошенко В. Значіння «України irredent-и» в історії розвитку української національної свідомості. *Бачинський Ю. Україна irredenta*. Берлін, 1924.
5. Франко І. *Ukraina irredenta. Вивід прав України*. Нью-Йорк, 1964.

REFERENCES:

1. Behey I. (2001) Yulian Bachyns'kyu: sotsial-demokrat i derzhavnyk. K.
2. Bachyns'kyu Yu. (1924) Ukrayina irredenta. Berlin.
3. Bachyns'kyu Yu. (1925) Bol'shevyts'ka revoluytsiya i Ukrayintsi. Krytychni zamitky. Berlin.
4. Doroshenko V. (1924) Znachinnya «Ukrayiny irredent-y» v istoriyi rozvytku ukraiyins'koyi natsional'noyi svidomosti. Bachyns'kyu Yu. Ukrayina irredenta. Berlin.
5. Franko I. (1964) Ukraina irredenta. Vyvid prav Ukrayiny. N'yu-York.

Social democracy and an independent Ukrainian state in the political concept of Julian Bachynskyi

Korshuk Roman Mykolaiovych

Candidate of Political Science, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Political Science
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Volodymyrska str., 60 Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0001-7368-3963

Petrenko Ihor Ihorovych

Doctor of Political Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Political Science
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Volodymyrska str., 60 Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1522-4723,

Saltovsky Oleksandr Ivanovych

Doctor of Political Science, Professor, Professor at the Department of Political Science
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Volodymyrska str., 60 Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1522-4723

The article is devoted to the analysis of the peculiarities of the socio-political views of the outstanding figure of the Ukrainian social democracy Yulian Bachynskyi, whose ideas had a powerful impact on the political discourse not only in Galicia at the time, but also in Ukraine as a whole. In order to reveal the problem, this research considers the question of the thinker's interpretation of the problems of the role of the capitalist state in the organization of society, the use of the Marxist methodology for the analysis of social phenomena in relation to the Galician reality of that time. The state is considered by the scientist as an apparatus of class violence and a tool that ensures the domination of the bourgeoisie over the working classes. Bachynskyi believes that the uneven development of capitalism in multinational states, such as Austria-Hungary, leads to competition between different groups of the bourgeoisie and takes the form of an international struggle. The competition of the "Slavic" bourgeoisie with more economically powerful German capital, which uses the power of the state apparatus of the empire, forces it to raise slogans for the federalization of Austria-Hungary. In Galicia, the Ukrainian bourgeoisie competes with the Polish bourgeoisie, which also uses the advantages of controlling the authorities of this crown land. According to the scientist, the logic of capital development forces the Ukrainian bourgeoisie to accept the slogan of an independent Ukrainian state, where the division of Galicia and the unification of all Ukrainian lands of the empire into one crown region is only the first step. In this matter, the interests of the Ukrainian bourgeoisie coincide with the interests of the entire Ukrainian society and should be supported by Ukrainian social democrats. According to Y. Bachynskyi, the national state is not a goal, but only an effective tool in the struggle for the emancipation of the working people and a necessary stage in the development of the nation. The main problem of Ukrainians on the eve of revolutionary upheavals, the scientist believes, is the incompleteness of the processes of formation of the national bourgeoisie and the lack of national consciousness of the Ukrainian elite, which determined the results of the Ukrainian national liberation revolution.

Key words: Y. Bachynskyi, bourgeois state, bourgeoisie, federalization, autonomy, independence, social democracy.